

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Her ved har jeg den ære for det høje folketing at fremsætte forslag til lov om ændringer i lov om folketingets ombudsmand.

Efter forslaget skal ombudsmandens virksomhed omfatte en del af den kommunale forvaltning.

Spørgsmålet om ombudsmandens kompetence med hensyn til kommunerne har været genstand for indgående offentlig debat gennem de senere år. Her i det høje ting har spørgsmålet været drøftet i forbindelse med de forslag til ændring af ombudsmandsloven, som jeg har fremsat i de foregående folketingsår.

Efter forhandling med folketingets ombudsmandsudvalg nedsatte jeg den 22. januar 1960 et udvalg, som fik til opgave, med henblik på en eventuel udvidelse af folketingets ombudsmands kompetence til at omfatte den kommunale forvaltning, nærmere at overveje og fremkomme med forslag om, i hvilket omfang denne forvaltning kunne henføres under ombudsmandens virksomhedsområde. Udvalget blev anmodet om at udarbejde forslag til bestemmelser om, hvorledes ombudsmandens kompetence kan afgrænses således, at det på den ene side søges opnået, at der tilvejebringes en rationel løsning af problemerne vedrørende borgernes retsbeskyttelse i forhold til den offentlige administration, og således at der på den anden side tages hensyn til de særlige vilkår, hvorunder det kommunale selvstyre virker, herunder til, at kommunernes administrative opgaver udføres såvel af folkevalgte repræsentanter som af personer ansat i kommunernes tjeneste.

Dette udvalg har afgivet betænkning i januar 1961. Betænkningen indeholder et udkast til lov om ændringer i ombudsmandsloven, hvorefter den kommunale forvaltning i et vist omfang inddrages under ombudsmandens kompetence. Udkastet er tiltrådt af samtlige udvalgsmedlemmer, men de 2 repræsentanter for de kommunale

organisationer har i en udtalelse, der er optaget som bilag VII i betænkningen, erklæret, at de principielt fortsat er af den opfattelse, at indførelsen af ombudsmandskontrol på det kommunale område ikke alene må siges at være overflødig, men at det direkte vil kunne virke skadeligt for det kommunale selvstyres trivsel. Når de 2 medlemmer har tiltrådt lovudkastet, er det — siges det i erklæringen — „alene ud fra den opfattelse, som også synes at fremgå af det kommissorium, der er givet udvalget i justitsministeriets skrivelse af 22. januar 1960, at man fra lovgivningsmagts side ønsker et forslag til ombudsmandstilsyn med den kommunale forvaltning, samt at det foreliggende udkast er den af de hidtil skitserede muligheder, der må formodes at ville volde mindst indgreb i det kommunale selvstyre.“

Udvalgets lovudkast går, som jeg tidligere nævnte, ud på, at en del af den kommunale forvaltning undergives ombudsmandens kontrol. De særlige begrænsninger, som foreslås fastlagt i hans kompetence vedrørende kommunerne, er navnlig følgende to: for det første skal kompetencen kun omfatte de dele af kommunernes sagsområde, hvor der er hjemmel for, at de kommunale afgørelser kan påklages til en statslig administrativ myndighed; den selvstændige kommunalforvaltning i betydningen: den kommunalforvaltning, hvor kommunerne selv har den endelige administrative afgørelse, skal således fortsat holdes udenfor. For det andet skal den virksomhed, der udøves af den samlede kommunalbestyrelse, i det hele og således også med hensyn til afgørelser, der kan indbringes for en statsmyndighed, forblive uden for ombudsmandens kompetenceområde.

Ombudsmanden kan dog uden disse begrænsninger af egen drift tage sager op, for så vidt der er tale om krænkelse af væsentlige retlige eller administrative interesser.

Når der bortses fra denne undtagelsesbestemmelse, kan det foreslåede nye virk-

[Justitsministeren.]

somhedsområde positivt angives som kommunal forvaltning udøvet af andre kommunale myndigheder end den samlede kommunalbestyrelse — på områder, hvor de kommunale afgørelser kan påklages til en statsmyndighed. I forbindelse hermed skal jeg pege på den almindelige bestemmelse om ombudsmandens virksomhed, der gennemførtes ved lovændringen i 1959. Herefter kan klager over afgørelser, som kan ændres af højere administrativ myndighed, ikke indgives til ombudsmanden, forinden den højere myndighed har truffet afgørelse i sagen. Denne bestemmelse vil få betydning for hele den kommunalforvaltning, som foreslås undergivet ombudsmandens kontrol.

Ved siden af de omtalte mere præcise begrænsninger i ombudsmandens kompetence over for kommunerne foreslås den generelle bestemmelse, at ombudsmanden ved udøvelsen af sine beføjelser skal tage hensyn til de særlige vilkår, hvorunder det kommunale styre virker.

Efter disse oplysninger om hovedpunkterne i udvalgets lovudkast ønsker jeg at fremhæve, at ombudsmandsinstitutionen indtager den særlige stilling, at den er en tilsynsmyndighed, der alene hører under folketinget; ombudsmanden vælges af folketinget; det er hans opgave på folketingets vegne at have indseende med forvaltningen, og han udøver sin virksomhed på grundlag af en instruks, som tinget fastsætter. På denne baggrund har regeringen den principielle opfattelse, at initiativet med hensyn til ændringer i ombudsmandens virksomhedsområde bør udgå fra folketinget og ikke fra regeringen. Det udvalg, som nu har afgivet betænkning, er vel nedsat af regeringen, men dette er sket efter forhandling med folketingets ombudsmandsudvalg. Og i konsekvens af det nævnte principielle synspunkt har regeringen ikke gjort udvalgets lovudkast til genstand for en mere indgående behandling. Det lovforslag, som jeg har den ære at fremsætte for det høje folketing, er — bortset fra visse rent redaktionelle ændringer — identisk med udvalgsforslaget. Det forelægges sammen med udvalgets betænkning som et arbejdsgrundlag for det høje tings fortsatte

overvejelser og drøftelser vedrørende forholdet mellem ombudsmanden og kommunerne.

Jeg skal dog tilføje, at lovforslaget efter min mening betegner en principielt velbegrundet kompromisløsning af det vanskelige problem om ombudsmandskontrol med kommunalforvaltningen. Det indebærer en rimelig hensyntagen såvel til borgernes retsbeskyttelse i deres forhold til administrationen som til de forhold, hvorunder det kommunale selvstyre virker. Hertil kommer, at den foreslåede ordning antagelig vil være forholdsvis let praktisk. Blandt de kompromisløsninger, der hidtil har været drøftet, og som der er redegjort for i betænkningen, bør den løsning, der indeholdes i udvalgets lovudkast og i det her foreliggende lovforslag, efter min opfattelse foretrækkes.

Under hensyn hertil kan jeg anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Endvidere har jeg den ære for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om ændringer i borgerlig straffelov. (Ungdomsfængsel, betingede domme m. v.), forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje og forslag til lov om ændring i loven om ikrafttræden af borgerlig straffelov m. m.*

Af de tre lovforslag er forslaget om ændringer i straffeloven hovedforslaget. De to andre forslag må nærmest karakteriseres som tillægsforslag hertil, og jeg skal ikke gøre dem til genstand for mere udførlig omtale; enkelte punkter i disse forslag vil jeg berøre i forbindelse med min gennemgang af hovedpunkterne i straffelovsforslaget.

Forslaget om ændringer i straffeloven bygger for de vigtigste bestemmelser vedkommende på straffelovskommissionens betænkning af 1953 om forsøgsdomme og betingede domme — og samme kommissions betænkning af 1959 om ungdomskriminaliteten. Det vedrører overvejende det strafferetlige reaktionssystem. De få ændringsforslag vedrørende straffelovens særlige del om de enkelte forbrydelser er af forholdsvis begrænset betydning.

At lovforslagets tyngdepunkt er regler om de strafferetlige sanktioner, er helt naturligt. Det er netop sanktionsspørgsmålet, der har